

چگونگی کارکرد مدیریت جهاد اقتصادی در کشور در جهت بهبود رضایت مردم و زمینه ساز تمدن نوین اسلامی

امیر سالار رئیسی^۱ و جعفر کریمی^{۲*}

^۱ کارشناس ارشد حسابداری

^۲ دانشجوی دکتری دانشگاه پیام نور

*Email: karimi_f1372@yahoo.com

چکیده

بحث اقتصاد یکی از مهم ترین مباحث کلیدی هر جامعه‌ای می‌باشد و فرود و نزول آن تاثیر بسزایی را در موفقیت و عدم موفقیت جامعه دارد. کاربست مدیریت جهادی در بحث اقتصاد می‌تواند نتایج شگرفی را در جامعه در پی داشته و زمینه ساز تمدن نوین اسلامی باشد که کشور ایران نیز در طی چند سال اخیر تلاش نموده است به این سمت و سو پا بگذارد و باید همواره این توجه مورد بررسی و پالایش قرار گیرد. بنابراین در این پژوهش نیز بر اساس روشی تحلیلی-توصیفی و استفاده از روش مدیریتی لیکرت در هشت شاخص، به بررسی سبک مدیریتی جهاد اقتصادی در کشور پرداخته شده است. نتایج، بیانگر آن بودند که، مدیریت جهاد اقتصادی در کشور، از نظر شاخص انگیزش، سبک آمرانه-خیرخواهانه و بسیار متمایل به سبک مشورتی، و از نظر شاخص تعامل-نفوذ، سبک آمرانه-خیرخواهانه و متمایل به سبک مشورتی، و از نظر شاخص تصمیم‌گیری، سبک آمرانه-خیرخواهانه، و از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، سبک آمرانه - خیرخواهانه و تا حدودی متمایل به سبک مشورتی است. از طرفی، ارتباط مستقیمی بین میزان مدیریت مسئولین و رضایت مردم وجود دارد. همچنین سطح معنی داری صفر، که کوچکتر از ۰/۰۱ است، بیانگر این مطلب است که، همبستگی بین دو متغیر مدیریت جهادی و رضایت مردم، معنی دار است. بنابراین با احتمال ۹۹ درصد، می‌توان گفت بین دو متغیر مدیریت جهاد اقتصادی و رضایت مردم، همبستگی وجود دارد. این امر بیانگر آن است که جهاد اقتصادی کشور که یکی از جنبه‌های آن رضایت مردم می‌باشد، توانسته است تحقق یابد.

کلید واژه ها: سبک، مدیریت، جهاد، اقتصاد، شاخص لیکرت، تمدن نوین اسلامی.

مقدمه

هر جامعه ای سه رکن اساسی دارد؛ فرهنگ، سیاست و اقتصاد. این سه رکن متقوم هم هستند و از بین آنها، فرهنگ نقش مهمتری دارد (روزنامه ملت ما، ۱۳۹۱). مسئله اقتصاد بعد از اعتقاد جزء مهم ترین عناصر استقلال سیاسی یک مملکت است (جوادی آملی، ۱۳۹۱: ۱). مفهوم جهاد اقتصادی و خصوصاً کلمه‌ی جهاد یک تعبیر استعاره‌گونه و دارای معانی و دلالت‌های خاصی است. کلمه‌ی جهاد معمولاً به نوعی تلاش مقدس اطلاق می‌شود و یکی از کلماتی است که در گفتمان دینی ما معنا پیدا می‌کند و همیشه صبغه‌ی تقدس را در درون خودش دارد. نکته‌ی اول این‌جاست که ابعاد دنیوی با ابعاد مقدس اسلامی درهم آمیخته شده و برای همین هم کار کردن برای مسائل اقتصادی، پیشرفت و آبادانی و عمران کشور را با مسئله‌ی مقدسی به اسم جهاد تلفیق می‌شود (پیغامی، ۱۳۹۰) که می‌تواند سبب استقلال اقتصادی و خلق جهاد سیاسی شود.

کشور ما هم اکنون توانسته است بسیاری از چالش‌های اساسی را پشت سر بگذارد و توطئه‌ها را خنثی کند. در چنین وضعیتی بی‌شک ایران با توجه به ظرفیت‌های فراوان می‌تواند با یک مدیریت صحیح تنها در عرض چند سال بسیاری از چالش‌ها و موانع مهم اقتصادی و علمی را پشت سر بگذارد. اهداف برنامه پنجم توسعه و همچنین سند چشم‌انداز به خوبی جایگاه اقتصادی و علمی ایران را در آینده ترسیم کرده است. سال ۹۲ باید سکوی پرتابی برای دستیابی به این اهداف باشد (روزنامه رسالت، ۱۳۹۱: ۱۷). در واقع بهبود فضای کسب و کار به معنای بهبود و رونق فضای تولیدی و در نتیجه سنگ بنا و محرک رشد اقتصادی است. بگونه‌ای که اصلاح و بهبود فضای کسب و کار زمینه مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد، ارتقاء سطح اشتغال و تولید را فراهم می‌سازد. در دهه ۱۹۸۰ بسیاری از اقتصاددانان به ضرورت کاهش تصدیگری دولت در فعالیت‌های اقتصادی برای حضور فعال بخش خصوصی و به رغم خود خصوصی سازی روی آوردند و از اواخر دهه ۱۹۹۰ بهبود فضای کسب و کار موضوع اصلی سیاستگذاران اقتصادی بوده است. در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه نیز بهبود فضای کسب و کار کشور با تأکید بر ثبات محیط اقتصاد کلان، فراهم آوردن زیرساخت‌های ارتباطی، اطلاعاتی، حقوقی، علمی و فناوری مورد نیاز، کاهش خطرپذیری‌های کلان اقتصادی، ارائه مستمر آمار و اطلاعات به صورت شفاف و منظم به جامعه مدنظر قرار گرفته است (اشرفی و فهیمی فر، ۱۳۹۰: ۲۴).

جهاد اقتصادی ریشه در قرآن و سنت دارد. آموزه‌های دینی سرشار از آیات و روایاتی است که نشان می‌دهد تلاش این‌تارگرانه همراه با انگیزه‌های الهی، به گونه‌ای که موجب استقلال اقتصادی و استغنائی کشور از بیگانگان گردد، نوعی جهاد در راه خدا محسوب می‌شود که به نوعی ایجادکننده جهاد اقتصادی و به تبع جهاد سیاسی نیز خواهد شد. در این باره تنها اشاره به یک نکته لطیف در آیه بیستم سوره مزمل کافی است، خداوند در این آیه شریفه «تلاش برای زندگی را در کنار جهاد فی سبیل الله قرار داده و این نشان می‌دهد که اسلام برای این موضوع اهمیت زیادی قائل است». رسول اکرم (ص) با استناد به همین آیه فرمود: «هیچ کاسبی نیست که طعامی را از جایی به سوی شهری از شهرهای مسلمین وارد کند و آن کالا را به نرخ روز در آن شهر به فروش برساند، مگر آنکه نزد خدا منزلت شهید را داشته باشد». بنابراین برای قرار گرفتن در مسیر توسعه و رسیدن به شکوفایی اقتصادی در عرصه فردی و اجتماعی؛ اگر دیگران می‌روند ما باید علاوه بر بهره‌مندی از الگوی مصرف مناسب و متعادل، با همت مضاعف و کار مضاعف با سرعت و شتاب بیشتری حرکت کنیم که همان جهاد اقتصادی است (ویژه نامه حرم، ۱۳۹۰: ۱).

این نکته در تلاش های اقتصادی شخصی و خانوادگی نیز صدق می کند، چنانچه امام موسی بن جعفر (ع) می فرماید: «کسی که در جستجوی روزی حلال است تا خود و خانواده اش را تامین کند، همانند مجاهد در راه خداست».

تا افراد جامعه اعتقاد و باوری به مفهوم جهاد اقتصادی نداشته باشند آن را تنها در حد یک شعار تلقی خواهند نمود (کاتب، ۱۳۹۰: ۴). «جهاد اقتصادی» نیازمند بازشناسی منابع و بهره وری تمام از آنها است؛ هم منابع مادی و هم منابع انسانی. و انهدان منابع طبیعی و سوءمدیریت مصداق های مهم کفران نعمت است که مانع تحقق جهاد اقتصادی می شوند (اسماعیلی، ۱۳۹۰) و خود مانعی برای جهاد سیاسی نیز می باشد.

جهاد در عرصه های مختلف سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، نظامی، اقتصادی و... قابل تعریف است و مصداق دارد. جهاد اقتصادی در نگاه مورد نظر، ملاحظه اثر و کارکرد اقتصادی هر مصنوع و مخلوق، با توجه به اثربخشی اش در کمک به جبهه حق و مبارزه با دشمن در این عرصه است. جهادگر اقتصادی، به کسی اطلاق می شود که سود و زیان و رشد و تعالی اقتصادی جبهه حق و ضرر اقتصادی جبهه باطل را در عمل خود لحاظ می کند و هیچ گاه در تولید و مصرف خود، به دنبال سود شخصی و غفلت از سود جامعه اسلامی نیست؛ بلکه به اعتدالی اقتصادی جامعه اسلامی و افزایش اقتدار کشورهای اسلامی و مستضعفین عالم و نابودی جبهه استکبار، و در نهایت، به دنبال تقرب بیش تر نسبت به خداوند متعال در این ساحت از حیات اجتماعی است. انسان جهادگر اقتصادی مثل یک شطرنج باز ماهر باید همه احتمالات ممکن را در یک کار اقتصادی در نظر بگیرد تا مبادا آن چه را که انجام می دهد مستقیم یا به صورت غیرمستقیم در جهت اقتدار مادی جبهه باطل قرار بگیرد، او تا حد امکان باید امکان بهره برداری از رفتارهای اقتصادی را توسط دشمن به صفر برساند (میرزایی، ۱۳۹۰).

با توجه به اینکه در حال حاضر کشور ما در شرایط تحریم اقتصادی قرار دارد و یکی از راهکارهای استکبار جهانی، افزایش فشار بر معیشت مردم و جلوگیری از رشد اقتصادی، علمی و صنعتی است، باید نگاه مسئولان به ویژه براساس مطالبات مقام معظم رهبری حرکت جهادگونه اقتصادی باشد تا باعث کاهش فشارهای اقتصادی و تبدیل تحریم ها به فرصت های مناسب برای توسعه اقتصادی و تامین معیشت مردم شود (فتحی پور، ۱۳۹۱). تحریم های ظالمانه و تحمیلی برای ملت ما می تواند یک فرصت هم باشد تا علاوه بر خنثی سازی آنها با کمک متخصصین و نخبگان و آحاد مردم، اقتصاد ملی شکوفای ایران اسلامی نیز محقق شود. این راهی است که باید با اعتماد به مردم و نخبگان و پژوهشگران جامعه طی کنیم و برای تحقق اقتصاد مقاومتی باید به ظرفیت های مردمی داخل کشور همچون پژوهشکده های معتبر سهم و نقش داده شود. در کشور علم و منابع وجود دارد ولی مدیریتی که به خوبی این ها را ترکیب کرده و با کمترین هزینه بیشترین سود را بدست آورد کمتر داریم که باید به این سمت و همچنین رسیدن به مدیریت یکپارچه، عملیاتی و هوشمند حرکت کنیم. اگر ما دیروز قدرت ملی و سیاست ملی را بوجود آوردیم امروز می توانیم تولید ثروت داشته باشیم. این نوع اقتصاد، مردمی است و از ظرفیت های مردم و نخبگان در آن استفاده می شود ضمن این که از دانش فنی دنیا هم در آن استفاده می شود (رضایی، ۱۳۹۱).

مهمترین ابزار اقتصاد مقاومتی و مقابله با کارتل ها و دلان اقتصادی دشمن / مردمی کردن اقتصاد / مصرف و خرید تولیدات داخلی بوسیله مردم است زیرا رونق تولید و سرمایه گذاری درگرواستقبال آنها از تولیدات داخلی است. از دیگر راهکارهای موفقیت اقتصاد مقاومتی / برنامه ریزی / تلاش / مدیریت صحیح و مدبرانه و استفاده از روش های علمی در اقتصاد کشور است و برای این

کار باید شکاف موجود بین دانشگاهها با صنعت و زندگی مردم هر چه زودتر برطرف شود. در مجموع/ اقتصادی مقاومتی/ پویا و فعال خواهد بود که به خارج از مرزها نظر داشته و با یک برنامه ریزی استراتژیک و راهبردی ضمن تلاش برای خودکفایی کشور صادرات و رقابت در بازارهای جهانی را هم در افق برنامه های خود داشته باشد (باشگاه خبرنگاران اراک، ۱۳۹۱).

در حال حاضر در شرایطی زندگی می‌کنیم که غرب در محور اقتصاد با ما دشمنی دارد پس نیازمند اقتصاد مقاومتی هستیم یعنی اقتصادی که مبنایش تلاش و حرکت از درون است و تلاش می‌کند تا با استفاده از امکانات موانع را تبدیل به فرصت کند (زریباف، ۱۳۹۱).

اقتصاد مقاومتی ادبیاتی است که در مقابله با تحریم‌های بین‌المللی مطرح شده است. هم اکنون اقتصاد ایران باید بر مینا و اصول درستی گام نهد تا از این رهگذر بتواند بر تحریم‌های بین‌المللی فائق آمده و تهدید تحریم را به فرصت تبدیل کند. در واقع، تحریم‌ها می‌تواند عاملی برای رفع نقاط آسیب و درمان بیماری‌های مزمن اقتصاد ما باشد که هر یک از این دستاوردها به معنای برداشتن گامی در جهت تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی و پیروزی در عرصه جنگ اقتصادی است (جام نیوز، ۱۳۹۱).

روش کار

روش تدوین این مقاله، مبتنی بر روش تحقیق کاربردی - توسعه ای، و روش مطالعه توصیفی - تحلیلی است. جمع آوری اطلاعات از طریق اسنادی کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی، و پرسش نامه بوده است که بر اساس سبک‌های مدیریتی، و رهبری لیکرت، تدوین و اجرا گردیده اند، که در واقع هشت شاخص سازمانی در طیف لیکرت مورد بررسی قرار گرفت، و با توجه به آنها سبک و شیوه جهاد اقتصادی در کشور، طبق سبک‌های چهارگانه لیکرت مشخص گردید (جدول ۱).

جدول ۱: شاخص‌های ۴ گانه مدیریتی - سبکی طیف لیکرت

مشارکت گروهی	مشورتی	خیرخواهانه - آمرانه	آمرانه
۴	۳	۲	۱

جامعه آماری حدود ۱۵۰۰ نفر از کارمندان و اساتید حوزه و دانشگاه شهرستان اصفهان بودند که بر اساس فرمول کوکران این تعداد به ۳۰۰ نفر تقلیل یافتند. پرسشنامه دربردارنده ۲۳ سوال بود که پایایی آن از طریق فرمول کرونباخ به میزان ۰/۷۸۹ مورد تایید واقع شد و روایی آن نیز از طریق ارائه به کارشناسان حوزه و دانشگاه تایید گردید.

سوالات پژوهش

- سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص مدیریت و کنترل با کدام یک از سبک‌های مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟
- سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص انگیزش با کدام یک از سبک‌های چهار گانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟
- سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص تعامل - نفوذ با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟

- سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص تصمیم‌گیری با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟
- سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزشی، با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، تطابق دارد؟
- چه رابطه‌ای بین سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت همه جانبه مردم وجود دارد؟

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

در این قسمت برای شناخت بهتر جامعه مورد مطالعه، ابتدا به بیان مشخصات جمعیت شناختی جامعه یعنی مردم شرکت‌کننده در تحقیق پرداخته می‌شود.

جدول ۱- اطلاعات توصیفی شرکت‌کنندگان به تفکیک سن و مدرک تحصیلی

سن	تعداد	درصد
۳۰ سال و کمتر	۸۰	۲۶/۹
۳۱-۴۰ سال	۱۱۴	۳۶
بالای ۴۰ سال	۸۰	۲۶/۳
بدون پاسخ	۲۶	۱۰/۹
کل	۳۰۰	۱۰۰
مدرک	تعداد	درصد
کاردانی و پایین‌تر	۸	۳
کارشناسی	۹۴	۳۱
کارشناسی ارشد	۱۱۴	۳۸
دکتری	۸۰	۲۶
بدون پاسخ	۴	۲

بر اساس نتایج تعیین شده، در جدول فوق مشاهده می‌گردد، که تعداد شرکت‌کنندگان، در بازه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال با میزان ۳۶ درصد، بالاترین میزان می‌باشند. از میان مدارک مردم نیز اغلب دارای مدرک کارشناسی تا دکتری با تعداد جمعاً ۲۸۸ نفر، با درصد تقریبی ۹۵ درصد می‌باشند. اینک پس از بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی به بررسی سوالات پژوهشی می‌پردازیم.

سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص مدیریت و کنترل با کدام یک از سبک‌های مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟ برای سنجش سبک و شیوه جهاد اقتصادی، از نظر شاخص مدیریت، طبق نظر لیکرت به بررسی چهار ویژگی (طی چهار سوال از پرسشنامه)، پرداخته شده است.

جدول ۲- سبک و شیوه جهاد اقتصادی، از نظر شاخص مدیریت

شماره	محتوای سوال	سبک ۱	سبک ۲	سبک ۳	سبک ۴	میانگین	سبک
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱	اعتماد مسئولین به مردم	۹ ۹/۱	۳۵ ۲۴/۶	۸۱ ۲۷/۴	۲۵ ۱۸/۹	۰/۷۶ ۲	۳
۲	اعتماد مردم به مسئولین	۱۰ ۱۰/۳	۵۴ ۳۴/۹	۶۶ ۳۸/۹	۲۱ ۱۶	۰/۶۱ ۲	۳
۳	رفتار حامیانه مسئولین با مردم	۲۶ ۱۹/۴	۶۰ ۳۸/۹	۴۵ ۲۶/۹	۱۹ ۱۴/۹	۰/۳۷ ۲	۳
۴	امکان بحث آزادانه با مسئولین	۳۶ ۲۵/۱	۳۵ ۲۴/۶	۵۴ ۳۲	۲۴ ۱۸/۳	۰/۴۳ ۲	۳
	میانگین کل					۲,۵۴	۳

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصل از چهار ویژگی، که در بالا نام برده شد، به طور کلی مردم مدیریت و کنترل سبک و شیوه جهاد اقتصادی خود را با میانگین ۲/۵۴، سبک سه لیکرت، و بسیار متمایل به سبک دو لیکرت ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی مدیریت و کنترل مسئولین، از نظر شاخص مدیریت، سبک مشورتی و بسیار متمایل به سبک آمرانه-خیرخواهانه است.

بدین معنی که در زمینه مدیریت، مسئولین دارای دید خیرخواهانه در برابر مردم داشته و دارند و در این زمینه از مشورت و نظرات مردم جهت بهبود وضعیت آنها استفاده کرده و می‌کنند. بنابراین وضعیت مدیریت از دیدگاه مردم در زمینه جهاد اقتصادی تا حدودی مطلوب می‌باشد.

سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص انگیزش با کدام یک از سبک‌های چهار گانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟ برای سنجش سبک و شیوه جهاد اقتصادی، از نظر شاخص انگیزش، طبق نظر لیکرت به بررسی هشت ویژگی (طی هشت سوال از پرسشنامه)، پرداخته شده است.

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصل از هشت ویژگی که نام برده شد، به طور کلی پرسش‌شوندگان، از نظر شاخص انگیزش، مسئولین خود را با میانگین ۲/۴۸، مطابق با سبک دو لیکرت، و بسیار متمایل به سبک سه لیکرت، ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی سبک و شیوه مسئولین در از نظر شاخص انگیزش، سبک آمرانه-خیرخواهانه، و بسیار متمایل به سبک مشورتی است.

نتایج این قسمت نیز بیانگر وضعیت مطلوب و دیدگاه مثبت مسئولین نسبت به مردم و اعتقاد به ایجاد شرایط مطلوب برای آنها و ایجاد انگیزش برای مردم برای شرایط اقتصادی می‌باشد، هر چند که میانگین امتیازی آن نسبت به شاخص مدیریت کمتر می‌باشد.

سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص تعامل-نفوذ با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟

جدول ۳- سبک و شیوه جهاد اقتصادی، از لحاظ شاخص انگیزش

شماره	محتوای سوال	سبک ۱	سبک ۲	سبک ۳	سبک ۴	میانگین	سبک
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱	میزان ایجاد انگیزه	۶۶ ۴۱/۱	۵۰ ۳۲/۶	۳۰ ۲۰/۶	۴ ۵/۷	۱/۹۱	۲
۲	ایجاد انگیزه توسط تشویق	۷۷ ۴۷/۴	۵۳ ۳۴/۳	۱۷ ۱۳/۷	۲ ۴/۶	۱/۷۵	۲
۳	ایجاد انگیزه توسط تنوع	۱ ۴	۱۷ ۱۳/۱	۴۶ ۲۹/۷	۸۵ ۵۳/۱	۳/۳۲	۴
۴	گرایش مطلوب مردم به کسب و کار	۱۵ ۱۲	۸۴ ۵۱/۴	۴۸ ۳۱/۴	۴ ۱۰/۹	۲/۳۰	۲
۵	احساس شوق در مردم	۱۲ ۱۰/۳	۷۳ ۴۵/۷	۵۲ ۳۳/۱	۱۳ ۱۰/۹	۲/۴۵	۲
۶	گرایش دوستانه مردم به مسئولین	۱۴ ۱۱/۴	۴۲ ۲۸	۷۳ ۴۵/۷	۲۱ ۱۴/۹	۲/۶۴	۳
۷	گرایش نامطلوب به مسئولین به دلایل مختلف	۲ ۲/۹	۲۰ ۱۵/۴	۴۰ ۲۶/۳	۹۰ ۵۵/۴	۳/۳۴	۴
۸	رضایت حاصله از عوامل اجرایی	۳۳ ۲۳/۴	۸۱ ۵۰/۳	۲۸ ۱۸/۹	۵ ۷/۴	۲/۱۰	۲
	میانگین کل					۲,۴۸	۲,۶۲

برای سنجش سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص نفوذ، طبق نظر لیکرت به بررسی سه ویژگی (طی سه سوال از پرسشنامه)، پرداخته شده است.

جدول ۴- سبک و شیوه جهاد اقتصادی، از نظر شاخص تعامل-نفوذ

شماره	محتوای سوال	سبک ۱	سبک ۲	سبک ۳	سبک ۴	میانگین	سبک
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱	میزان همکاری با مسئولین	۲۰ ۱۵/۴	۵۴ ۳۴/۳	۵۷ ۳۶	۱۹ ۱۴/۳	۲/۴۹	۲
۲	میزان نفوذ مسئولین	۲۶ ۱۸/۳	۵۶ ۳۵/۲	۵۶ ۳۵/۴	۱۲ ۱۰/۹	۲/۳۹	۲
۳	میزان اثرگذاری مردم به مسئولین (مستمع به صاحب سخن)	۳۳ ۲۲/۳	۵۴ ۳۴/۳	۵۱ ۳۳/۱	۱۲ ۱۰/۳	۲/۳۱	۲
	میانگین کل					۴۰/۲	۲

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصل از سه ویژگی که نام برده شد، به طور کلی مردم، از نظر شاخص تعامل-نفوذ، مسئولین خود را با میانگین ۲/۴۰، مطابق با سبک دو لیکرت و متمایل به سبک سه لیکرت ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص تعامل-نفوذ، سبک آمرانه-خیرخواهانه و متمایل به سبک مشورتی، است. در این قسمت نیز میزان نفوذ در دو طرف به شیوه مشورتی و نیز تمایلات خیرخواهانه بوده تا بتوانند از این طریق با نفوذ در بین مردم از دغدغه‌های آنان آشنا شده و جهت رفع کاستیها در این زمینه اقدامات مناسب مبذول گردد. هر چند که این امر بنابر دلایل محافظه کارانه به خصوص در بین مردم از دو مورد مدیریت و انگیزش کمتر می‌باشد.

سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص تصمیم‌گیری با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، مطابقت دارد؟

برای سنجش سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص تصمیم‌گیری، طبق نظر لیکرت به بررسی پنج ویژگی (طبق پنج سوال از پرسشنامه)، پرداخته شده است.

جدول ۵- سبک و شیوه جهاد اقتصادی از لحاظ شاخص تصمیم‌گیری

شماره	محتوای سوال	سبک ۱	سبک ۲	سبک ۳	سبک ۴	میانگین	سبک
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱	میزان تصمیم‌گیری مردم در انتخاب مسئولین اقتصادی	۷۶	۵۶	۲۰	۱	۱/۶۸	۱
		۴۸	۳۶/۶	۱۴/۹	۶		
۲	وجود اطلاعات صحیح جهت تصمیم‌گیری در انتخاب مسئولین	۳۴	۷۸	۳۴	۵	۲/۰۶	۲
		۲۴	۴۹/۱	۲۴	۲/۹		
۳	آگاهی تصمیم‌گیران با مشکلات موجود در زمینه جهاد اقتصادی	۵۲	۷۵	۲۶	۳	۱/۸۹	۲
		۳۳/۷	۴۵/۷	۱۸/۹	۱/۷		
۴	استفاده از دانش و تجربه در تصمیم‌گیری	۳۶	۶۷	۴۶	۷	۲/۱۳	۲
		۲۴	۴۲/۹	۲۹/۱	۴		
۵	تصمیم‌گیری دانشی و عاقلانه مسئولینان در مورد کارشان	۴۶	۶۸	۳۰	۹	۲/۰۲	۲
		۲۹/۷	۴۳/۴	۲۱/۷	۵/۱		
	میانگین کل					۱،۹۶	۱،۸

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصل از پنج ویژگی که در بالا نام برده شد، به طور کلی، مردم از نظر شاخص تصمیم‌گیری، مسئولین خود را با میانگین ۱/۹۶، مطابق با دو سبک لیکرت ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص تصمیم‌گیری، سبک آمرانه-خیرخواهانه است.

در این قسمت میزان دخالت مردم در قوانین تدوینی خود و نیز آشنایی با آنها بسیار محدود بوده و قوانین به صورت یکجانبه و از بالا به پایین بدون مشورت و نظرخواهی از مردم و دغدغه‌های آنها تا حدودی بوده است. بنابراین قسمت

تصمیم‌گیری، از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی باشد.

سبک و شیوه جهاد اقتصادی حاکم از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزشی، با کدام یک از سبک‌های چهارگانه مدیریت لیکرت، تطابق دارد؟

برای سنجش سبک و شیوه جهاد اقتصادی از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، طبق نظر لیکرت، به بررسی سه وسژگی (طی سه سوال از پرسشنامه)، پرداخته شده است.

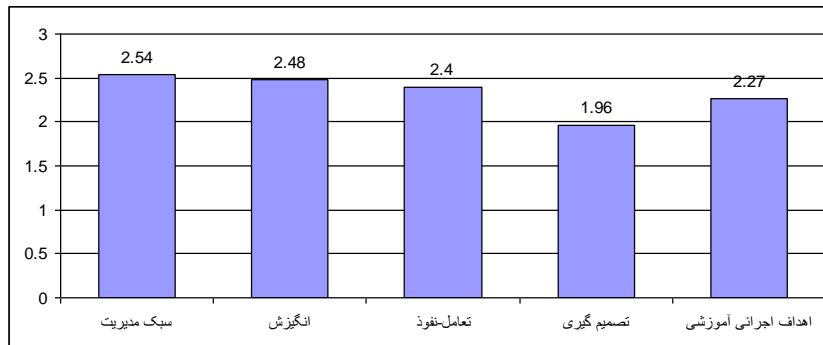
جدول ۶- سبک و شیوه جهاد اقتصادی از لحاظ شاخص اهداف اجرایی و آموزش

شماره	محتوای سوال	سبک ۱	سبک ۲	سبک ۳	سبک ۴	میانگین	سبک
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱	پیگیری اهداف اجرایی موثر	۱۵ ۱۲	۵۳ ۳۳/۷	۶۱ ۳۸/۳	۲۲ ۱۶	۲/۵۸	۳
۲	بهره‌گیری از آموزش‌های مورد نیاز	۵۳ ۳۳/۷	۴۹ ۳۱/۴	۴۲ ۲۸	۶ ۶/۹	۲/۰۵	۲
۳	وجود منابع آموزشی مناسب	۴۱ ۲۶/۹	۶۱ ۳۸/۳	۴۱ ۲۶/۹	۸ ۸	۲/۱۶	۲
	میانگین کل					۲,۲۷	۲,۳۳

همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود، با توجه به نتایج حاصل از سه ویژگی که در بالا نام برده شد، به طور کلی مردم، از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، مسئولین خود را با میانگین ۲/۲۷، مطابق با سبک دو لیکرت، و تا حدودی متمایل به سبک سه لیکرت ارزیابی کرده‌اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، سبک آمرانه - خیرخواهانه، و تا حدودی متمایل به سبک مشورتی است. این امر بیانگر آن می‌باشد که مردم در زمینه آموزش و اهداف اجرایی مختلف دارای شرایط تا حدودی مطلوب می‌باشند و مسئولین در این زمینه با آنها با دیدگاه خیرخواهانه و نیز مشورت برخورد کرده و می‌کنند، بنابراین در این شاخص تا حدودی نتایج مثبت و مطلوبی وجود دارد.

بنابراین به طور کلی باید بیان داشت که از سنجش ۵ شاخص مورد بررسی هیچکدام در جایگاه ۳ یا بیشتر قرار نداشتند و اکثر مابین ۲ تا ۳ و یک مورد یعنی تصمیم‌گیری کمتر از ۲ می‌باشد. بنابراین نتایج مشخص می‌گرداند که سبک و نحوه مدیریت آن در ابعاد مختلف باید بر کار مسئولین و جهاد اقتصادی حاکم باشد و همواره به نظر می‌رسد که در پایان هر اقدام موثر اقتصادی از نظرات مردم جهت بهبود نحوه اجرا و تاثیرگذاری موثرتر در سالهای آتی استفاده شود تا بتوان ضرایب شاخص‌ها را به بالاتر کشانده و از آن جهت برای بهبود کارایی گام برداشت و بتوان از قسمت آمرانه (جدول ۱) به سمت مشارکت حرکت مداومی داشت و بتوان شاخص‌های خیرخواهانه و مشورتی رابه کار بست تا به قسمت مشارکت در مباحث پیش رویم و از نظرات مردم استفاده بهینه را برد؛ چراکه توجه به مردم و تاثیرگذاری بر مردم مهم‌ترین عامل پایداری هر جامعه و هر مبحثی می‌باشد. بنابراین در شکل زیر میزان امتیاز هر شاخص ارائه گردیده است. بالاترین امتیاز متعلق به مدیریت و کمترین امتیاز

متعلق به تصمیم گیری می باشد.

شکل ۱- امتیاز هر شاخص در سبک مدیریتی مسئولین و جهاد اقتصادی

چه رابطه‌ای بین سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت همه جانبه مردم وجود دارد؟ برای پاسخ به این پرسش یعنی بررسی چگونگی ارتباط بین دو متغیر سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، از آزمون همبستگی استفاده شده است، و به دلیل اینکه هر دو متغیر کمی هستند، آزمون همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول ۷- ارتباط بین سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت روحی-معنوی مردم

		سبک مسئولین	رضایت مردم
سبک و شیوه جهاد اقتصادی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۷۰۲
	سطح معناداری	-	۰/۰۰۰
	تعداد	۱۵۰	۱۵۰
رضایت مردم	همبستگی پیرسون	۰/۷۰۲	۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰	-
	تعداد	۱۵۰	۱۵۰

همانطور که در جدول فوق نشان داده شده است، در بررسی ارتباط بین سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، ضریب همبستگی پیرسون برابر با عدد ۰/۷۰۲ است. وجود ضریب همبستگی به میزان ۰/۷۰۲، نشان دهنده وجود همبستگی مثبت، بین دو متغیر این پژوهش است، به عبارت دیگر، ارتباط مستقیمی بین میزان سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، وجود دارد. همچنین سطح معنی داری صفر، که کوچکتر از ۰/۰۱ است، بیانگر این مطلب است که، همبستگی بین دو متغیر سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، معنی دار است. بنابراین با احتمال ۹۹ درصد، می توان گفت بین دو متغیر سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، همبستگی وجود دارد.

نتایج

در حال حاضر به دلیل دیگه بسیار شدید خصمانه نسبت به کشور ایران و نیز ایجاد تحریم‌های مختلف، نیازمند ارائه یک سند و راهکار اساسی جهت برون رفت از این شرایط می‌باشیم که البته با تشخیص مقام رهبری، راهکار اقتصاد مقاومتی و جهاد اقتصادی تبیین شده است که البته این امر نیازمند همکاری همه جانبه از سوی مردم و مسئولین و پایش و پالایش قوانین و اقدامات مختلف در این زمینه می‌باشد. این پژوهش نیز در زمینه سنجش میزان اقدامات مسئولین و رضایت مردم از راهکار جهاد اقتصادی در بخش‌های مختلف صورت پذیرفته است که نتایج به صورت زیر تدوین شدند:

اولین شاخص مورد بررسی، شاخص مدیریت می‌باشد، که بر اساس نتایج می‌توان گفت، مردم، مدیریت سبک و شیوه جهاد اقتصادی مسئولین را با میانگین ۲/۵۴، سبک سه لیکرت و بسیار متمایل به سبک دو لیکرت ارزیابی کرده اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص مدیریت، سبک مشورتی، و بسیار متمایل به سبک آمرانه-خیرخواهانه است. دومین شاخص مورد بررسی، همانا میزان اثرگذاری موثر بر مردم می‌باشد، که به طور کلی مردم، از نظر شاخص انگیزش، مسئولین خود را با میانگین ۲/۴۸، مطابق با سبک دو لیکرت و بسیار متمایل به سبک سه لیکرت ارزیابی کرده اند؛ یعنی مدیریت مسئولین، از نظر شاخص انگیزش، سبک آمرانه-خیرخواهانه و بسیار متمایل به سبک مشورتی است.

سومین گزینه مورد بررسی، شاخص تعامل-نفوذ می‌باشد، که به طور کلی مردم، از نظر شاخص تعامل-نفوذ، مسئولینان خود را با میانگین ۲/۴۰، مطابق با سبک دو لیکرت و متمایل به سبک سه لیکرت ارزیابی کرده اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص تعامل-نفوذ، سبک آمرانه-خیرخواهانه، و متمایل به سبک مشورتی است. گزینه چهارم در رابطه با شاخص‌های مورد بررسی، تصمیم‌گیری می‌باشد، که به طور کلی مردم، از نظر شاخص تصمیم‌گیری، مسئولین خود را با میانگین ۱/۹۶، مطابق با دو سبک لیکرت ارزیابی کرده اند؛ یعنی مدیریت مسئولین، از نظر شاخص تصمیم‌گیری، سبک آمرانه-خیرخواهانه است.

شاخص پنجم در بررسی این پژوهش، اهداف اجرایی و آموزش می‌باشد، که به طور کلی مردم، از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، مسئولین خود را با میانگین ۲/۲۷، مطابق با سبک دو لیکرت، و تا حدودی متمایل به سبک سه لیکرت، ارزیابی کرده اند؛ یعنی مدیریت مسئولین از نظر شاخص اهداف اجرایی و آموزش، سبک آمرانه - خیرخواهانه، و تا حدودی متمایل به سبک مشورتی است.

بالاخره آخرین موضوع مورد بررسی در این پژوهش، بررسی ارتباط بین سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم می‌باشد، که در این بررسی، ضریب همبستگی پیرسون برابر با عدد ۰/۷۰۲ است. وجود ضریب همبستگی، به میزان ۰/۷۰۲، نشان دهنده وجود همبستگی مثبت، بین دو متغیر این پژوهش است، به عبارت دیگر، ارتباط مستقیمی بین میزان سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، وجود دارد. همچنین سطح معنی داری صفر، که کوچکتر از ۰/۰۱ است، بیانگر این مطلب است، که همبستگی بین دو متغیر سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، معنی دار است. بنابراین، با احتمال ۹۹ درصد، می‌توان گفت، بین دو متغیر سبک و شیوه جهاد اقتصادی و رضایت مردم، همبستگی وجود دارد.

منابع

۴۶. اسماعیلی، محسن (۱۳۹۰)، جهاد اقتصادی؛ چرا و چگونه؟، پایگاه خبری مهر.
۴۷. اشرفی، یکتا و فاطمه فهیمی فر (۱۳۹۰)، بررسی شاخص‌های بهبود فضای کسب و کار با تأکید بر جایگاه ایران، مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۱۱، بهمن.
۴۸. باشگاه خبرنگاران اراک، ۱۳۹۱، اقتصاد مقاومتی، کد خبر: ۴۰۵۲۰۶۷، مردادماه.
۴۹. پیغامی، عادل (۱۳۹۰)، چگونه جهاد اقتصادی عملی می‌شود؟، (www.bultannews.com).
۵۰. جام نیوز به نقل از جهان، ۱۳۹۱، اقتصاد مقاومتی چیست؟، کد ۱۰۴۴۳۸، مردادماه.
۵۱. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۹۱)، اقتصاد مقاومتی چیست و اقتضاناتی دارد؟، پورتال جامع جهاد اقتصادی، شهریورماه.
۵۲. روزنامه رسالت (۱۳۹۱)، سال ۹۱؛ امتداد جهاد اقتصادی در دهه عدالت و پیشرفت، سال بیست و هفتم، شماره ۷۵۱۱، ۱۷.
۵۳. روزنامه ملت ما (۱۳۹۱)، ایستادگی در جبهه اقتصاد، سال سوم، شماره ۴۵۳، ۳۰ اردیبهشت.
۵۴. زریباف، مهدی، ۱۳۹۱، مختصات اقتصاد مقاومتی، خبرگزاری فارس، مهرماه.
۵۵. فتحی پور، ۱۳۹۱، اقتصاد مقاومتی، حذف ریخت‌وپاش و افزایش بهره‌وری است (fa.shada.ir).
۵۶. کاتب، غلامرضا (۱۳۹۰)، ضرورت مدیریت بهینه منابع در سال جهاد اقتصادی، روزنامه رسالت، سال ۲۶، شماره ۷۲۴۴.
۵۷. میرزایی، مهدی، ۱۳۹۰، تعریف جهاد اقتصادی، پایگاه تحلیلی خبر.
۵۸. ویژه نامه نوروزی حرم (۱۳۹۰)، شماره ۳، سه شنبه.